

WWW.UNILIB.RS

Иzlази сваке недеље
на читавом табаку.

Претплата, огласи и до-
писи шаљу се уредништ-
ву „Глас Народа“ у Н. Сад.

ГЛАС НАРОДА.

Цена је листу:
на годину . . . . . 3 фор.
на осам месеци . . . 2 „
на четир месеца . . . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ. ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

ПАРТАЈЕ* ПО НАШИМ МЕСТИМА.

Нема ваљда једнога места нашег, које није по-
ценовано на толико страна. Је ли ко наумио да
буде кнез у селу или у вароши градоначеоник, дај
прави за себе партају. Дође ли у место нов пона или у-
читељ прави себи партају. Је ли трговцу пошла добро
трговина нема ту мира у дућану, прави за себе
партају. Бирташ, ако само један свој аков вина
има, прави себи партају. Наша је фамилија велика
и богата, што да се ми у гомили изгубимо. Ми
ћемо за себе, да се види, да смо живи, вели
једна кућа и прави партају. Зар су они поште-
нији од нас ако су и имућнији, вели друга, и вуче
на другу страну.

Свако, ко хоће нешто у глави или у џепу има хоће
да је први, хоће да је за себе. Свако хоће да за-
поведа, а нико неће да слуша. У Србији је то још
горе, тамо хоће свако да је министар а толико их
има који би кнежевали. Не пита се ту јеси ли ти
то кадар бити или не. Ја хоћу то да будем и мора
бити. Ишао је самном у школу један Србијанац,
био је глунав као каква ћурка, и кад смо се ми
смејали његовом незнању одговарао нам је: Смеј
те се; бићете ви сеоске попендре а ја ћу бити
министар просвете. Није истина дотерао дотле,
али је био секретар министарства. Како се тамо
довукао не знам. Зна сам, да није тамо дуго о-
стао; јер се и други тако исто тамо довукао.

Но што овај или онај хоће да се зна, које је
његов човек, ко шћиме хоће да једе и да пије,
па купи себи друштво, та нас се партаја нимало
нетиче. Једите, пијте, певајте, трошите, што је ваше,
али недирајте што је наше и ваше неплећите се
е раздором у општину. Али то је баш оно зашто се
партаје праве. Свако хоће да у општини коло води.
Па нека води, али како? Како је за све за општину
добро. Но како ћу ја за општину добро

радити, кад си и ти у општини, а ја сам
твој злотвор, дође и на тебе нешто од тога добра,
а ја нећу да је теби добро. Је ли дакле једна пар-
таја предложила да се копа нов бунар, то друга,
предлаже да се загрну она два, што већ има. Ту
сад нема више разлога, која је партаја грлатија
та побеђује. Па шта бива отуд. Или једна и друга,
ако и страсна и славољубива но поштена, страна
напусти општину, и повуче се својој кући а без-
образници увуку се у њу и узму опште добро у
своје руке. Ту је онда пропала општина. Глав-
рима те општине стало је само да су унутри.
Нека се напада са свију страна на општину, њима
је право. Недирај мене само, на чини што хоћеш.
Ту у такој општини нетреба ни договора ни раз-
говора, ту нетреба ни да се држе скупштине по-
главарске. Кад ће бити што ће бити били ви у-
нутри или не, онда нашто и трошити речи. Дођи
на чуј шта је наређено, потпиши или мети крст
па иди у биргуз.

Или од толиких малих странака две стране на-
расту тако јако да једна другу немож да помагне
речма и гласови. Ту онда долази несница, сила;
али бајонети су јачи од неснице. Власт се уplete,
растера и скупштину и општину, намести за време
кога она хоће за татора а ви једни и други сви-
рајте, или боље плачите; јер често није доста, да
вас растерају, него вам још сваком по једног или
два војника за чуваре даду. Те чуваре морате ви
ранити и то добро ранити и још им плаћати. Не-
ман од куд, иди копај на заслужи, њему мора
бити. Престало је ту брате све. Љубав слога и
поштење. Умеш ли само што на твога противника
изнети, непитај шта је, што је горе то је боље.
ево сведока ево суда. До јуче красне браће и при-
јатеља, до јуче поштени људи куд год се окре-
неш а данас само хуље и злотвори у читавом једном
месту. Одкуд та промена? Јели то могуће, да у две
половине једнога места нема поштена човека; јер
једна половина каже за сву другу, да је непоштена,
а друга за ову сву!

*) Партаја долази од латинске речи парс и значи један део,
једна страна; онде де један дере овамо други онамо, де
се подели на две стране, зове се он и његове приста-
лице партаја, страна или као што се сад код нас говори и
пише странка.

Лето сам, да ми слабо мотримо на лична свој-
ства девојке и мома, већ да се увек отимамо за
нове и круштвени поклоај. На тога истичу не-
прилике између мужа и жене које по природи, што
сам већ напред спомену, а које по стварку, обра-
зовању, вери, народности и т. д.

И те су неприлике исто тако важне као и при-
родне. Рекао бих да су за један народ и поума-
јасе да негов још претекнији него природне, јер је
који них јамачно и силуно да ће дејствовати, а
природна неприлика хоће кај да и опрости, ја
их према тој важности и ошенимо.

(Тлаште разлике између муља и жене нити би
требако да постоји у колико се типе људности
и права људских. Један састав телесни, једнако пра-
во на живот и све што са животом иде. Али гаш
у том животу и самим животом постојај те разли-
ке, на су према томе некако природне и неће их
нестати. Људи ће се у својим својствима увек раз-
ликовати по својим занимању и животу у којем су о-
драсли. Виће једнаки, јошга их нећемо у већем
срцу, а чим их помотримо у мањим круговима

Још је тежиња свега између мужа и жене, него
што је између појединих ствари. Они треба да
живе заједнички живот и да једнако мисле и осе-
ћају у најистинитијим стварима у животу. Да тога
није ту нити ће бити слог, нити заједничка пара
и напрежа. Према овојме треба да су у својим при-
ватном животу једнаких назора, једнаких мисли,
тако речи муји једне врсте. Њихов живот из де-
линста, њихово одајање и васпитање треба да
је исто једним током и једним начином. Из-
међу них двоје не сме бити велике разлике нити

Одмах ће нам та разлика пасти у очи. Да ће
ти моћи сложити трговина пинцара који се од ма-
лена наључо штејити, који је тако реди у томе
одржава, са ракоонним беспоселним бојатшем?
Како може прост сејан, што је једна рудио село
виће исто бити, што и наључен неључан човек, и
како се они могу у мислима и назорима слагати?
Могу ли они заједнички дајити и у колико? Могу;
али само онде, где се њихови назори и нитереди
састају — у јавном животу. Пристан живот њи-
хов не може се никак и никак изједначити.

IX.

М У Ж И Ж Е Н А.

Има, али ко ће то да види да призна, кај је
све у вајри и прозници, у врљини;
као да је ој непријатеља освојено тако место
и преки војнички суј у њему се настанио, тако
запето, пушто изледија. Круштвени саставци, зајед-
ничка ресета и забаве све је то престаго, нико
несме даље ој својих врата да се макне. Нема у
таком месту ни честита госта ни добра домаћина.
Имао сам у једном таквом месту више, много при-
пријатеља, тако реди читаво ми је место било
пријатељ, ја сам одазио у госте и сврхао сам
кој охол, кола сам пре видио, јер је свеједно било,
кај ту се опет са свима својима састаји. Сви ће
лопи тамо де сам ја. Мислила је била тај слогу
полдејати. Све сам их једнако волео и свима сам
лобар и честит био. Али кај последњи пут одох
тамо; ја непажам а и ту се странке увезујите. Ста-
нем с једним да говорим а рудио нагао рудио
страном, да се не састане самном, ја га вићем он
ми оубавара вићичемо се; а овај с ким говорим
дојаје: Шта тог хуљу вићеш? Одем у крму, тамо
ми све један по један признаи и рудио оловара.
Али и ја не остадох на миру. Један приде, кај се
рудио угаино, и рече ми: Што говориш с тим, та
ето мало час је ту преј свима за током ви-
као: није ни он честит, коме је он нашао
да оје!

Све јакте, све је у таквом месту пронало, не
само онитина, круштво, место је пронало. Сва
свега братства, пријатељства и кумства; све је то
раскинуто. Јошга је оно време, као што народна
песма пева, да беше у Индији у земљи пролетој,
Али манимо се једном овете. Не носимо у оп-
штину наше личне забавице и размирице. Не ви-
чимо одмах, чим противник предаже рудио но што
ми хоћемо, да је он за то лопов и обешчар, ре-
цимо да је прекопица да је и раскинућа, јер иде
својим прејугором општини на штету на се опет
измирити и сложити можемо. Све ће човек да о-
трпи и опрости, аи кај га за хуљу и лопова држим,
јдео си га за срце. Јок немаш проно на бего ни-
коме немој ту реди. Боже сто криви да ума-
кни ој суја него један прав да се оуди. Нека
има партаја, нека има трвеча јер то је живот,
али нека су људи у партајама. Признајмо да смо
сви мало славољубиви, ја сви правимо за првен-
ством, на ако се он отима за то отима се и ја.
Што неко хоће да буде ово или оно у општини он
још за то није лопов и хуља. Хоћеш и ти да то
будеш, па зашто онда да и ти nisi лопов.
Варова га да се рудио каја да по неговом
блату доључеш се до чета, јакто је овајгала кој нас
и завајила народ. Време је крајње, да се то оз-
п. п.

у занимању, нити у навикама, нити у васпитању. Једном речи: муж и жена треба да су на подједнаком ступњу наравствена и светска образовања и само онда није погрешке, ако је жена мало у светском образовању иза мужа заостала.

А како је по нашем начину избора? Рекао сам већ, да се код нас на то мало гледи. Красан образован младић свршио своје науке на му само снаге фали, да сам собом у напред потегне. Најближи корак му је женидба. Он је истина из честите ваљане породице, из детињства је понио на добро и лепо, па је према томе у свакој мисли у сваком назору своје честит, ваљан и отмен, али му сиротиња и мука додијала па хоће на преко да их се опрости. Запросио је богату цинцареву кћер из свога села; она има новаца а хоће господство. Цинцарева кћи је проста девојка и код своје куће ништа друго није видела до цинцарење и цимридук. У ње није срца, у ње нема лепших осећаја; она се родила и одрасла у томе, где је новац све и где се мисли да се за новац све може купити. Њих се двоје изберу: он њу ради новаца, она њега ради господства. Како ће њих двоје да живе и да се сложе? Он одушевљен за све, што је честито и лепо, а она у ниској страсти својој; он слободан са образованости и вредности своје, а она охола са богатства свога, он напредан, а она конзервативна и назадна; он осећајан а она тупа; он благ, а она свирена; он дарекљив а она цимрија, он весо, а она лукава у осмејцима својима; он свим срцем тежи вишим целима, а она душу предала новцу; он поштен, а она са своје грабљивости каткад и непоштена; он стидан и истинит, а она бестидна и лажљива.

Млад мајстор дошао из вандровке. Био је по горњим местима у великим кућама, па је својим трудом дотерао да добро живи, да све бар види. И научио се на добар уредан живот, и доспевао свугде, где најбољи људи долазе. На њему нема ништа, што се може назвати простим, суровим, неотесаним. Красан младић, само што му фали новаца и препоруке, да се за мајстора у вароши извади. Е лако је томе. У бостанције Н. је кћи за удају; она има новца, отац јој је припознат човек, а и онако вели, да не ће за бостанцију већ за мајстора. Узеће се. Али она је научила мотиком земљу превртати, а не ципеле штепати; она зна с рисари али не уме с честитим калфом; она би знала у колу, али не зна међу мајсторицама; она знаде кухати и месити по своје начину, али не зна да угоди мужу; она је проста, сурова, а он се научио на благо, образовано; она се зна наместити као и друге бостанцинице, али он је видио

у кућама, где је радио, боље мајсторице; она са муштеријом не уме ни две, а његова мајсторица је цео посао водила; она тежи оном на што се из детињства навикла, а он опет хоће боље што; она мисли о свету, о деци и кући једно, а он са свим друго и противно.

Тако је и с девојком, кад пође за момка, који јој по занимању и образованости није прилика, или уђе у кућу где су сасвим други назори, друге навике. Могућна честита кућа трговачка одхрани и васпита своју кћер до удаје. Она се навикла сваком добру; научила је водити уредну кућу, штедити, смерна бити, тећи и т. д. У тим су дошли катани, па се један поручник од њих наврзао на њу, а она млада, незрела хоће силом за њега. Отац не би имао ништа против момка, ма му се не допада његово занимање, његов сталеж. Али девојка не мирује: за њега или за некога другога. Венчају се. Док су још уз њенога оца и мајку како тако. Ал' сво муке: њега шаљу далеко у свет, и она мора за њим. Сад се тек јавља права нарав његова, сад тек добијају маха она својства његова, што их је од младости у војсци етекао. Он живи с дана на дан и потрошио би данас све, ма сутра хлеба немао, а она је код куће научила, да се човек и за даље брине; он охол и бесан, па тражи кавге и ината, а она смерна и бојазљива, па стрени за њега; он научно дуга правити, с Чивутима се инатити, а она чула и занамтила још као дете, да је „дуг зао друг“; он тражи срећу у светском сјају и раскоштву, па хоће и што не може а њој је срећа у кући, у породици својој; њему је ништа на годину по неколико пута селити се тамо амо, а њојзи је смрт растуривати кућу и огњиште, па с нова стицати; он лак, неразборит, а она озбиљна, разборита.

Учитељева кћи је красна девојчица. Лена је, млада је као кашља, али што више вреди, мајка је навикла сваком д бру по кући, а отац ју је учио свачем што је за образовану женску. Њу проси бирташ из другога села. Он је врло могућан човек, а веле да није рђав. Сирема учитељ једва дочекао, да му ко запроси девојку, па ју је од прве речи дао. Она се научила слушати свога оца, па се није противила. Ал како јој је сад, кад је као и другу биркињу загри пијан бећар; кад у кавзи потегну ножеви један на другога, а она се сама деси, па мора да их развађа; кад јој ма каква олупаница опсује мајку, коју је она штовала одмах иза бога; кад јој муж рече, да у вино мора синати воде, у ракију шпирит, да јела ваља добро направити, како би се више пило, да треба каткад и дуплом кредом рачунати, а она код куће све

друге чула и видела? Хоће ли се она знати наћи у томе, и хоће ли они једно с другим моћи бити задовољни? Он је истина добар спрема ње, али заман све то, кад она није наишла на што се од детињства спремао. Куда ће сада њено красно васпитање, и шта ће њиме моћи у овом случају привредити, ако га не може овим начином променути? Је ли да ће свако рећи: то није за њу, она је другу срећу заслужила.

Таких је случајева на хиљаду у нас, а од туда је много завада и несреће у породици. Обудовно богат ратар с неколико дечице, па узео мајсторицу за другу жену. Она неће да је проста ратарка, па је дотле око њега тењкала, док није продорало и волове, па се хлатио друга посла, где ће тековину расточити. Његова јој деца беху проста паорчад, па их је давно које куд растурила. Трговчић са села узео официрску кћер, а она се научила „што куц, то муц,“ не да лаже око простака, док јој што за грошић купи, већ да простак сахат пред њом гологлав стоји. Није потрајало дуго, а она одбила сво село од њега, потрошила му и оно мало, што је имао. Научена и образована човека срце боли и никада се се искајати не може.

што се зарад новца везао глупе и просте жене. Красна девојка пре времена угине са душевне боље, што се у кућу удала, која не беше за њу. Бесна, богата девојчурка почини чуда од мужевље сиромашне породице.

Свекра зове „козјобраде!“

А свекрву: чичоглава!“

А ђевера: „ломигоре!“

Занимање и породички живот има тако јаки уплив на човека, да му и тело промени, па што би се човек од таквих својстава и хтео и могао отрести, и другом привићи, не да му увек тело. Како би било да се помодна варошкиња са својим нежним ручицама уда за ратара, па да је терају да садева сено, да додајује снопље, да веје храну, да окопава кукуруз? А како би опет ратарка на своју велику жуљевиту руку навлачила рукавицу, ил на ногу штифлетну, кад је лети боса ходила, а зими у опанцима, те нога расла колико и како је хтела? Ишти ти од ратара, да фини посао ради, кад му је рука незграпна за то, а од сухобољна писара и научењака, да по цичи-зими у шуми дрва сече, ил храну преврће. Нити може овај нити онај. На што се тело научило, и према чему се је развијало оно и поднаша.

ЗАБЛУДЕ И ПРАЗНОВЕРИЦЕ У НАШИМ ПОСЛОВИЦАМА.

Од Ђорђа Мандровића, пароха пештанског.

(Наставак.)

Кад човек умре, онда је ласно за њим свашта говорити.

Дакле кад човек умре, не треба за њим ништа рђаво говорити! То вели и ова позната латинска пословица: „De mortuis nil nisi bene“ т. ј. о умрелима ништа друго, но само добро (ваља говорити). „Но за што, пита мађарски писац Сечењи, да не би слободно било о умрелима зло говорити, ако су непоштено живели? И да ли би без тога поједини народ или свет имао праве повеснице или бар и један доставеран животопис? И поштеном човеку, кога су можда у животу гњечили и гонили и сваки му дан загорчили, шта би најпосле била награда, кад би и после смрти с непоштењаком и хулом, који је овде можда и блага и власти имао, опет једну и исту хвалу имао и кад би тако с овим једне судбе био?“

„Шта нам већма у души потпаљује љубав према истини, него онај стари обичај у Мисираца, по коме се после смрти краљев суд држао? И шта може на душу свеколиких људи јаче и боље утицати, него кад сваког дана виђамо, како гад и осуђење на рђавом човеку још и онда лежи, кад овај није више кадар да шкоди, кад слава поштењака и онда још с једног века на други све то чистија прелази,

кад му кости земља већ покрива? За то ваља пословица о умрелима овако да гласи: „De mortuis nil nisi verum“ т. ј. о умрелима ништа друго, но само што је истинито (ваља говорити).“

Добра жена и слепа је и gluva на мужевљева зла.

Добра жена не треба дабоме да у мужу тражи човека, који је непогрешив, који никакве слабости нема. Јер „ко жели, да само свеце љуби, остаће најпосле усамљен“ и „без пријатеља остаје, ко само непорочне пријатеље жели“, рекоше турски песници Бихишти и Ахмедпаша. Жена дакле не треба да тражи у мужу непогрешивог свеца и анђела. Но сме ли она допустити, да јој се муж у злу ваља, сме ли она и слепа и gluva на његова зла бити? Ја држим да не сме. Ако хоће да буде добра и паметна, онда ваља да се стара, како ће јој се муж својих зала опростити; јер није то права љубав и пријатељство, кад жена оставља мужа, да се н. пр. карта и нијанчи, да се у блуду ваља итд. не! то је мржња, то је право непријатељство. Таквим поступком помаже жена мужу копати гроб, где ће и њега и себе сахранити и она може свакојака бити само није добра и паметна жена.

Жена дакле не сме бити слепа и gluva на она

зла, која муж јој у браку чини. Она ваља да се не-вешта чини само оним покорима свога мужа, које је он ван брака чинио, док њу није познао. И у славу нека им је речено, жене су према томе задивно чудо равнодушне. Може муж својој жени све будадаштине изређати, које је некада као нежењен чинио, она ће им се само смејати и слушаће их с филозофском ладнокрвношћу. Ал да муж зна, да му је жена некад као девојка поклизнула, тешко би њој било. И ми још можемо тврдити, да више па-мети од њи имамо!

Што омиље, не омрзну.

Из тога, што човек данас нешто заволе и у зве-зде кује, изводити, да то никада неће омрзнути или избегенисати, свакако је погрешно. Неброј људи наћи ћемо, који се данас са својим женама кољу, за којима су некада као нежењени ни мање ни више не лудовали. То већином отуд долази, што им је онда срце мах преотело и љубав им разум помра-чила, те на љубљеном предмету нису могли да опазе толике мане и погрешке или ако су их и

опазили, а они су их лакомислено извињавали. Ово последње лепо нам пред очи ставља ова наша на-родна песмица:

Боже мили чуда великога,
Где изгоре Будим без пламена,
Запали га очима девојка,
Гледајући на коњу јунака.
Њој на њему до три мане кажу:
Једна мана: бели двора нема,
Друга мана: старе мајке нема,
Трећа мана: да је пијаница.
Ал' беседи лепота девојка:
Ако јунак боли двора нема,
Млади ћемо дворе саградити.
Ако јунак старе мајке нема,
Стара била на је и умрла.
А ако је јунак пијаница,
Ја сам зато на гласу везиља,
Ја ћу млада ситан везак вести,
Па ћу њему ревену платити.

Љубав је дакле тако слепа, да ни на самом пи-јаници никадве мане не налази и онда никакво чудо, што касније што шта омрзне и што се често и у саму мржњу изметне.

(Наставиће се.)

О ПРОПАДАЊУ НАШЕГ НАРОДА.

Написао Арон Тапавица.

Толико се пута о тој теми * говорило и писало; читаве брошуре износиле су мане нашег народног живота на свет и показивале начин, којим би се из очигледне пропасти избавити могли. Та је тема тако знатна и огромна, да се никад ваљда изпр-пети неможе, јер сваке очи друго виде и сваке уши друго чују. Кад би сваки оно што зна, изнео на среду, кад би сваки истину хтео рећи, боље би себе и свој народ упознали, боље би могли прионути око унапређења његова и боље би нас схваћао и послушао: али на жалост, тога није. Многи ви-ђају саме врлине тамо, где ни једне нема и чини им се, да су наступила код нас боља времена и да златно доба није далеко.

И заиста тима, који тако мисле, и није зло, јер им се и ђаво чини да је бео; они држе, да је сваки на свету сит, кад они нису гладни: све им се у ружичним бојама приказује.

Али није тако у истини, ваља мало завирнути у те мрачне одаје нашег простака, ваља свиме сести за сто онда, кад се он никаквом госту није надао; па ћемо видети, да је темељ опстанку на-шем подривен, да се зграда народног живота за-љубљала.

Лане око ускрса дођем у Лалиће. Беше леп про-летњи дан. Кад сам ушао у село, мало ми душа

неиспаде. Како оно велика вода преклане беше то су сељаци ископали шарампове поред својих кућа, те земљу нуз куће и на пут побацали а нису поравнали но оставише онако груду до груде. А ти јендеци (шарампови) у место да су лепо право изведени изгледају као кукe и вериге. Један иде косо према кући а други упро у пут, те начинили саме трокуте.

Људи седеше пред кућама са лулом у зуби и диванише на тенани, нехајући што је радни дан и што се лебац кушује за скуп узajмљен новац.

Жалост је то погледати, како нам народ наш са нерадње пропада, али шта знаш? Кад му поч-неш о том говорити а ти гледај како ћеш утећи,

Састанем се с неколицином простака код сеоске куће. Ту се диванисмо мало. У осталом разговору запитам их, зашто им је село тако опало и куће тако јадне, а зашто је Филипово, где су саме Швабе, тако красно и лепо, кад је оно колико доц-није насељено од Лалића?

„Е,“ на то ће један, лако је њима имати лепо село и куће, кад су они три пут горели а ми ни један пут.“

„Па одкуд онда да су им куће лепше, кад су трипут гореле? Ту треба новаца, да се кућа јед-ном сазида а камоли два триред. Они по моме мњењу треба да су просијаци према вама, који ни-

* Тема, то је реч грчка, значи задатак.

Словани имаги су у народи великој Левчи своју лим-
назвљу и препаранју. У лим шкочама били су училисти по-
штени Словани, који су збуђили свој народ и сваком приликом
својима проповедају, да се неуподобљају од свога
словачког народа. Мађарима је то противно, јер ако Словани

да то је тако јубоко;
наве немо онај у Мађарској. Ко ли је некога око? Брат —
учили на хрватском језику. Закон тај о шкочама гори је по-
их политична онштине издржав, онда се у тој школи мора
неће моћи саме правене онштине школе издржавати, а кад
школа бити; јер народ је у Хрватској врло сиромашан, на
школама учити; али се у једној тако, да ће врло мало српски
да се разлике да се „истовестан српски језик“ има у српским
и о крпичини ништа. Истина, да је сабор после распуштања
хрватском језику, који се има у школама учити, а о српском
се закон за школе. У предлогу за тај закон говори се само о
да се започели. У последице тога на сабору хрватском стварао
дане стара забрана о том: Имати Срба и Хрвата. Хрвати

Замрљу Срба и Хрвата, као да се хоће на ново да запо-
и то је истина.
мора оукај по Чехе боље бити; јер горе већ више и не може
дате; но да забавља Цар у златном Цару не беше и да
је кад је Цар написао у Цар. Казао шта је хтео, и отишао
Цар мете на главу крпичевине чешке, та наја крпичула
чешкога народа, да на ново укрдне старе право чешко, да
столнички чешкој. Чеси се најаху да ће Цар испуштити жеље
Цар. Прво што хтео дашта нашо се том приликом у пре-
златан јучер био. Народ са свију страна зрнуо се у златни
гу. Цара су тамо тако јучерали, да се рећи може, да је то
Цар Франц Јосиф био је прошла месеца у златном Цра-

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

У М О Г Т А К.

ете горети, али као што ми се види, они су сна-
хиле а ви њине сугле,
“Е, та мани се ти Шабе,“ рече један, црпц-
нужа нуж камши на земљу, “кај њима цар помаже
а нама нико.”
“Помози сам себи, на ће ти и бол помоћи, нема
гу помоћи ој цара ни ој корова мој брајко, кај
би цар њима помагао, зашто би онда некао пор-
цију као и ој вас ето што ниште?”
“Та знаш, ето наиншта неројина, на онда та
силна војурнина олет нам живе потоци, те немас-
мо ето уве три гојине шта пожети, на како онда
да бугемо као Шабе, којима је њива ројина и
који нису стравати ој воје као ми?”
“А што они нису стравали ој воје?” запиташ
ја, а знао сам јарок.
“Е они су имали кућа да је пропугте а ми ни-
емо.”
“Да ја, тако је, али не као што ти кажеш. Воје
реци, они су воју из свог хатара испустиги, они
су рајили, копали и своје сонствене њиве, те на-
чинили велике канаге, у које су мањим каналима
воју ојвојили из села и њива; боље рећи, кај су

Кнез Милан једнако путује. На путу свом састао се са
руским великим кнезом Константином. Велики кнез Констан-
тин вели се, проповедајући Милану да узме приницевојде-
бунду. Одредбујжани су под Луцма. Ми, велимо, кад

У Шанији, ма да је призната сапашња влада и карди-
сте проташене за разбојнике, они напредују. Главоини оју
јављају, да ако кардиште побеге још у једној битци онда
иу упрас у Мајри.

У Шанији, ма да је призната сапашња влада и карди-
сте проташене за разбојнике, они напредују. Главоини оју
јављају, да ако кардиште побеге још у једној битци онда
иу упрас у Мајри.

У Црној хоће краљ, да укине права, која је народу да-
оје закон, који већу слободу народу и народном сабору
дају, пај је да измене. За народ је особито добро било, што
по досадашњем закону нису се гуајиле морале освајати, ни
је гуај први коме је би јучен министар један, који је на
народној срани био, осетобен, а краљ и влада хтели су
да он гуаје краљ. Гуајиле те премештене су с тога у прво
закону, који те не конушта и народ се на то јако јарјашо.
Краљ треба да има на уму, да и они који су рођени у зе-
мљи како мору да нају пута из не, а камоли они који су
са стране Јошми.

У М О Г Т А К.

се они знојили и мучили, ми смо заналиги гуду,
на смо им се пореу ходе вина у бирту емајати,
што су тако гуду. Јест брацо моја, ви сте се
њима онда емајали а они вама и онда и сад, и
имају право, јер ви некате ни за суграњши јан
леба а они су себи приправили за целу гојину меса.
— Јест брајко, ви нератиште ништа, чекате да вам
на неба пајне печена шева у уста. Јаће Бог, ве-
лиш, али зшто се јараш, та бол би неправедно
рајино, кад би теби јано онако као и оном, који се
по читаве јневни мучи и рајин. Рајин брајко, на деш
имати и бол ће ти јати. Ниш ти зљиван шечећ, да
те бол ојева и росом поји. Ли си чорек, коме су
дуке и ноле појарене, да магенеш њима; ти ниси
типа пој небом, која чека, да смена ој тебе јо-
бије, јер сама ејаати неуме и неможе; ти си ра-
зумно створење, ком је бол морта јано, да само себе
заранити и издржавати може. Тако је то брацо, да,
у се и у своје кљуе, на се небој глади. Е сад е
болот ми остаје:”
Знам ја су ми за теби неовали она литинског.
Нека их, просто им било.
(Наставиће се.)

веј хоће да се сроди с Русима нека тражи праву рускињу, па ће бар у потомцима бити чистија крв славенска.

Турска се јако оружа. Не само да је наручила у Круповој фабрици у Есену 700 топова, него је покупувала многе топове у Енглеској, а у Бечу митрељезе, и са свеју страна купује муницију.

РАЗЛИЧНОСТИ.

— Вуковарска и Осечка црвена општина закључиле су, да се обрате на сабор карловачки, да овај гледи како ће спасти српске школе у Хрватској од нова закона школска.

— Великом Бечкерену, допуштено је да од сад и сваког 11 (23) новембра може држати вапшар

— Порезних звања укинута је 29 у Угарској. Почине се дакле штедити.

— Својевољци једногодишњи, неће одсад, кад положе испит за официра, постајити лајтнанти, него заменици официра. То је с тога, што су се редовни војници нашли увређени, што својевољци, досад лакше од њих официри постојаху.

Књижевно одељење Матице српске држало је своју седницу у петак 6. септембра. Том приликом извучени су од њих 22. који ишту штпендију текелијну 13 да се препоруче скупштини за избор и то:

Миливој Адамовић из Меленаца, Светозар Димитријевић из Дарде, Стева Давкулов из В. Кикинде, Душан Дима и Паја Јанковић из Сомбора, Михаило Лукач из Вргина-Моста, Павле Марјановић из Титоша, Хранислав Михајловић из Новог Сада, Јован Мудринић из Глине, Арманд Поповић из Кикинде, Павле Поповић из В. Бечкерек, Младен Радуловић из Карловаца, Светозар Поповић из Темишвара. Места празних има 9 а ако њих петорица, који сада имају штпендију текелијну и уче у Бечу а морају по наредби министарској учити у Нешти неусту тамо ићи биће свега 14 места празно.

Главној скупштини Матичној предложиће се, да учини нужне кораке да горња петорица могу свршити школу у Бечу, а за случај тај ако то без успеха будне, да власти ун. одбор и књижевно одељење матичино, да попуни та места.

За Костићеву стипендију препоручен је Владимир Живановић из Адашевца.

За две стипендије Деметровићеве предложена су на првом месту: Павле Бота и Михајло Ракић из В. Бечкерек који по тестаменту имају првенство.

(Леп дар). Госпоња Марија Трандафил, која је у Новом Саду на лепом гласу са свога добročинства, хоће сад да начини скупштену заставу „Задрузи Срба занатлија“. Одбор задруге ове послао је јуче реченој госпоњи депутацију, да јој уваже поштовање и захвалу у име целе задруге на томе дару. Госпоња Марија Трандафил је кћи занатлијска, и на част јој служи пред светом, што се и у данашњем свом огромном богатству тако лепо сећа сталеза своји родитеља. Ко познаје њену дарељивост — моћи ће већ у напред знати, да не ће остати само на овом дару тој задрузи. Живица и слава јој! —

— Српска Матица држаће своју годишњу скупштину 9. септембра о. г.

— Против управитеља добра даљсна води осечки суд истрагу. Вели се, да ће изаћи замашних ствари из свет.

— Из ковчежића по разним местима добило је народно позориште у Новом Саду ове године 225 ф. 75 и. Прве године кад су заведени ковчежићи добивено је преко 3000. Сам Н. Сад дао је тада више него сада сва Србадија.

То је оно наше; плани на издани.

— Барон Мајтењи потрошио је док је комесар био преко 50.000 ф. То му је дато од оних новаца што су намењени православним црквама и школама. Што наше школе прокисују то се непита, нек њих нема само да се пркос одржи.

— У Турји у Бачкој, пре негде уби за ништа из пушке један газда свога рисара. Ово дана пак оде турински касир са још једним имућним човеком у крчму. Ту се поднапију добро и споречкају с неки момци, који су међутим дошли на чашу вина, и истерају их напоље. Кад су се доцкан кући кренули, дочекају неки зликовци касира и друга му, те, овом последњем размрсају главу као какву лубеницу, да се ни макао није, а касира добро одударе и искраве га. Чудо да је касир после тога пао и заспао па тек кад је отишао кући жена му примети да је крвав. То је момак, тај је као оно неки кнез банатски, што кад је отишао кући, а он се тузи жени, како му је ексер кроз чизму ногу пробо, па рекне јој да му скине чизму и ексер извади, а она га запита у којој је нози, нашто ће овај: мај незнам ни ја добро у којој, те мораде обадве чизме свући и ексер извадити.

— У Ст. Томаш је пре неки дан донешен кући ноћу неки познат допов на смрт рањен. Кажу да је у туринском атару убијен. Но тај је већ то заслужио.

— У Чуругу нађен је на њиви једној мртав човек. Лежао је на њиви више дана мртав. Незна се ни које ни од куда је.

(Цивилан владика). У нашој православној цркви спомиње се о служби само Цар, краљ или кнез, који земљом влада, и владика који је дијецезан. Ако случајно, дође владика у једно место, де он није дијецезан, на пример кад би владика Анђелић отишао у Ст. Андрију или владика Стојковић дошао у Нови Сад па отишао у цркву и служио службу, онда се у јектенија спомиње и он, али никад није било досад да се жупану, кад у једно место у госте дође и у цркву оде, у јектенију име спомиње; а сад пре кратког времена то се, као што Панчевцу отуд нишу, у Вршцу десило, кад је тамо велики жупан Ђура Станчић био.

Виче се, неможе прота, неможе протосингел бити владика докле има архимандрита, а ето у Вршцу завладичише из капута човека, па још немора ни поповске хаљине носити.

(Учитељима вршачким изгорела плата). Кад је жупан Станчић у Вршцу био правили су му бакваду, пашили смолу и кучине, за које је кажу, толико новаца потрошено колико би било доста да се учитељима плати станарина, коју им је варош још од месеца априла дужна. Сироти учитељи; прече беше да се оно нешто пара, што сиротиња раја доноси у општинску касу, да учитеље своје плаћа, у смоли западе, да се загуљивим димом њеним пресветли окади, него да се јадници учитељи под миран кров склоне, но их газде, којима немају од куд станарину да плате, протерују из кућа, као што неочупане гуске голу очупану из једног чопора у други гоне.

— Карловци сами имају више вина него читава Чешка краљевина. Тамо се добије годишње једва до 60 000 акова.

— У Самошу у Банату, држаће се годишњи вапшар 19. 20. 21 и 22. септ. по старом календару.

— Буњевци немају ниједне књиге на буњевачком језику, него им уче децу из мађарских књига. Буњевци, нарочито они у Суботици, траже сада да се и на њиховом језику школске књиге напишу и то је опет распалило Мађаре. Само нека свако ко није Мађар мало по мало себи дође, па ће се онда тек знати колико има Мађара на свету и шта вреде.

— Епархијска скупштина дијецезе бачке, сазвана је за 19. септ. по нашем календару.

— Патријарх Ивачковић пусио је с пута из Сибиња 5 септембра лађом у Нови Сад. Ни из Новог Сада ни из Карловаца није га нико дочекао. Новосађани нису знали за долазак а из Карловаца могао је бар когод из двора пред њега изаћи, а не послати празна кола по њега.

— 31 августа о. г. даван је у Новом Саду нарастос Софији Пасковићевој, коју омладина познаје под именом омладинска мајка. Она је то име добила с тога што међу члановима омладине беше најстарија а заиста млађим члановима у сваком погледу мати. Лака јој земља била.

— У недељу и понедељак 4. и 5. септ. била је скупштина срп. црквене општине у Новом Саду, на којој је решено: да се даде сину Ђенерала Стратимировића Ђорђу и сину бившег уредника „Србобрана“ Нинковића Душану стипендија Миланковићева на годину 500 ф. а. вр. Богдану Давидовићу из Бечеја дата је стипендија Стевана Николића. Ако досадашњи стипендиста миланковићев Теодоровић не поднесе до одређена рока сведошце о испиту, онда на његово место долази Јован Смедеревац.

— По шајнашкој купе се потписи на писмено; у коме се моли синод, да се заузме, да се народу у школи и цркви све из руке узме и калуђерима и поповима да. То исто ради се и око Кулпина.

— Сомборска општина црквена закључила је да поздравља владу Бачког и ово дана депутација је отуд то извршила. У Старом Бечеју то се исто покушавало, али не испале за руком. У Тителу такође пропаде поздрав владин, но је закључено, да се патријарх поздравља с депутацијом.

— У Сентомашу и околини појавио се неки млад човек око својих 25 година, који на основу хиромантије (из црта, које су на длану) прориче свакоме, колико ће који живети. Кажу, да је многоме век погодно, међу осталима и бившем кнезу Сентомашком Дућерском рекао је, да ће за 8 дана умрети, које се и збило. — Но то је све ништа и случајем тако могло се и догодити, без да је Јакоб, тако се тај шваба зове, морао напред знати. Ми несмемо прорицању томе веровати, јер данашња наука прориче хиромантију, која је у седамнаестом веку, особито у француској многе поклонике бројала, но главна је особина тога пророка Јакова, што је особито вешт напаметни рачуница. Тако на пример израчунао је једном човеку од 30 година за пет минута, да тих 30 година чине 360 месеци, 1.560 недеља, 10.950 дана, 262.800 сати, 15.768.000 минута 946.080.000 секунда.

Затим му се зададохе разни рачуни, и сваки најтежи са лакоћом разрешено је за 5—10 минута. Један од најтежих задатих рачуна беше: колико зрна жита роди на једном ланцу земље, кад на сваком влату има 45 зрна, влат је од влата пак 1 палац далеко. За 8 минута рече, да онда на једном ланцу роди 373.948.000 зрна.

При свој тој даровитости изгледа нам пророк Јаков као какав суманут човек. Иде одрпан и јадан и живи од прошње. Зна само имена своја написати. Најчудније је то, што Јаков то ни сам незна како он то рачуна. Он зна само, да тако мора бити као што је рекао, па пунктум.

Шта би било од тог човека, да је свршио тек науке? Заиста штета!

— Владина Анђелић одпутовао је преко Фелдварца у Бечеј, да у недељу 8. септ. произведе Милана Костића за проту. (Колико је људи на свету). Статистично друштво у Вашингтону у Америци издало је занимљиву таблицу, по којој се види, колико је свега људи на свету.

По том њиховом рачуну има свега преко 1.391.032.000 Азија, где има највише света, броји 798 милијуна; Африка 203 милијуна; Америка 84½; Аустралија и Полинезија 4½ милијуна.

Велике државе у Јеврони једна према другој стоје овако: Русија има 71 милијун становника; Немачка 41 милијун; Француска 36 милијуна; Аустро-Угарска 36 милијуна; Инглеска са Ирском 32 милијуна; Италија близу 27 милијуна; Шпањолска 16½ милијуна, а Турска скоро 16 милијуна. Од осталих мањих јевропских држава нема ниједна преко 5 милијуна становника.

У Азији китајско (Хинеско) царство, које је на свету највећма насељено, броји 425 милијуна људи; Индо-стан 240 милијуна; Јапан 33 милијуна.

Аустралија има 1.684.500 душа, а острва Полинезије 2,763.500.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

ПАНЧЕВАЦ

КАЛЕНДАР ЗА НАРОД СА СЛИКАМА
за 1875 год.

Стаје само 30 новч.

Овај календар изишао је из штампе и може се како код подписаних тако и код познати комисионара добити. Господа која га желе имати нека се што пре на нас обрате. Код већих наруџбина дајемо 25% а код мањих 10% рабата. Налогe извршујемо тачно и брзо.

У Панчеву, о усековању 1874.

КЊИЖАРА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА

О Г Л А С И.

Паланки, сrb. Бечеју и околини,

имам част јавити да ћу доби сад на та 2 вашара. Зато позивам моје препознате муштерије као штовану публику на пазар.

АУГУСТ ЦИГЛЕР

рукавичар и потпасичар.

1—2

НАЈЈЕВТИНИЈИ НОВАЦ

коме треба у зајам, може добити на ораће земље и куће које се под кирију издају и то у аустро-угарским земљама и Ердељу новац дође на 6½%, и то на пуни 100 фор. аустр. банака, са отплатом пак на 32 године дође 7½% од стотине форината изузимајући прву годину. Зајам могу добити општине, и друге корпорације, а тако исто и малолетна деца уз дозволу претпостављене власти — пак и они који већ имају нешто дуга на свом добру — ако није претоварено.

Ради даљег извешћа коме требало буде нека се обрати на

„OPŠTI PROMETNI ZAVOD“

и Sentomaš-u,

на francovom пројорци у Вацкој.

3—